

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat BİLGİN** tarafından Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK
Van Milletvekili

Türkiye'de derin ekonomik bir kriz yaşanmakta ve bu kriz yoksullar, işsizler ve asgari ücretle veya bu ücretin altında çalışanları çok olumsuz etkilemektedir. Ücretlilerin milli gelirden aldığı payın yüzde 40 bandından yüzde 25'e gerilediği bu süreçte; ücret, asgari ücret ve toplu iş görüşmeleri ile belirlenen kamu emekçilerinin ücretleri adil bir şekilde belirlenmemiştir. Çalışan yoksulluğunun derinleştiği bu dönemde kira artışları nedeniyle barınma, gıda fiyatları artışları nedeniyle beslenme gibi temel insan haklarında kitlesel sorunlar yaşanmaktadır. Ücretlerdeki bu eşitsiz durumun var olan yoksulluk ve gelir eşitliği tablosunu orta ve uzun vadede daha kötüye evrileceği bilinmeli ve bu günden tedbir alınmalıdır. Bu bağlamda insan onuruna yakışır düzeyde bir ücret belirlemek, yoksulluğu ve gelir eşitsizliğini azaltan bir ücret politikası oluşturmak, asgari ücret uygulamasında var olan sorunları çözmek için kamusal bir inisiyatif başlatılmalıdır.

Pandemi, fiili savaş ve güvenlikçi politikaların dünya genelinde neden olduğu ekonomik kriz Türkiye'nin özgün koşulları nedeniyle daha ağır yaşanmaktadır. Kamuda istihdam edilen emekçiler için 2010 yılından bu yana resmi enflasyon oranları esas alınarak zam verilmektedir. Hatta 2014 yılında bu toplu sözleşmede "enflasyon farkı" düzenlenmediği için bu fark da verilmemiştir. 2022 yılındaki resmi enflasyon verileri Memur-Sen ile hükümet arasında imzalanan toplu iş sözleşmesini hükümsüz ve etkisiz kılmıştır. Geç ödenen enflasyon farkları ve artan yaşam maliyetleri nedeniyle kamu emekçileri tarihi bir yoksullaşma yaşamaktadır.

Asgari ücretin bir yıl içerisinde cari olarak arttırıldığı ve bu artışın reel bir artış olduğu ifade edilmektedir. Ancak resmi enflasyon verilerinin asgari ücretliler için "doğru bir sepete" denk düşmemesi, resmi üretici fiyatları enflasyonunun yüzde 150 bandının üzerinde olması, dövize endeksli değerlendirmelerde asgari ücretin 2013 yılının bile gerisinde olması gibi verilerle ele alındığında; belirlenen asgari ücretin insan onuruna yakışır bir yaşam için yeterli olmadığı görülecektir. Bu yetersiz ücret düzeyine rağmen söz konusu ücretin birçok işverence veya işletme tarafından çeşitli nedenlerle veril(e)mediği ve bu durumun herhangi bir şekilde denetlenmediği bilinmektedir. Ücret ödemelerinin çoğunlukla kayıt altına alınmadığı, Türkiye işgücü piyasasında ücretlerdeki söz konusu kayıt dışılık nedeniyle fiili olarak milyonlarca kişiye asgari ücretin altında ödeme yapıldığı bilinmelidir. Birçok işyerinde ise kayıtlarda asgari ücret olarak işçiye ödenen ücretin "elden" iade ettirildiği bilinmelidir. Türkiye'de asgari ücret

77019

uygulamasının yerine getirilip getirilmediğine dair etkili bir denetim veya uygulamayanlara yönelik bir yaptırım sistemi yoktur.

Öte yandan Asgari ücretteki cari artışın diğer ücret artışlarından daha fazla olması nedeniyle ülkede çalışanların büyük çoğunluğunun ücretinin “asgarileştiği” bir durum açığa çıkmıştır. Kamuda istihdam edilen taşeron işçilerin büyük bir çoğunluğu, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde istihdam edilen ücretli öğretmenler, özel dersane öğretmenleri, kayıt dışı istihdam kapsamındaki 9 milyona yakın çalışan, 10 milyondan fazla emekli asgari ücretin altında bir gelirle yaşamını sürdürmek zorunda kalmıştır. Aralık ayı itibariyle açlık sınırının 8.130 TL’ye yükselmiş olması açlık sınırının altında kalan on milyonlarca yurttaşın olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda açlık sınırının ve yoksulluk sınırının altında kalan nüfusun sorunlarının çözülmesi, asgari ücretlilerin açlığa karşı korunması, kamu emekçilerinin yoksullaşmaya karşı korunması için yapılması gereken çalışmaları tespit ve bu kapsamda tedbirlerin alınması gereklidir.

Bu bağlamda;

- 1) Türkiye’de toplam ücretli çalışan sayısı kaçtır? Aylık geliri asgari ücretin altında, asgari ücret kadar ve asgari ücret üzerinde olan çalışan sayısı kaçtır?
- 2) Türkiye’de asgari ücret uygulaması nasıl denetlenmektedir? Belirlenen asgari ücretin altında istihdam durumu nasıl tespit edilmektedir? Asgari ücretin altında istihdam durumunda uygulanan yaptırımlar nelerdir? 2022 yılında bu yaptırımın uygulandığı işyeri/işletme/işveren sayısı kaçtır?
- 3) Kayıtlı ücret ödemelerinde “elden iade” uygulamalarının önlenmesi amacıyla hangi tedbirler alınmaktadır?
- 4) Ücret ödemeleri SGK kayıtlarına yansımayan çalışan sayısı kaçtır?
- 5) Ücretlerdeki kayıtdışılığı azaltmak amacıyla hangi tedbirler alınacaktır?
- 6) Ücretli çalışanların satın alma güçlerini korumak ve yaşam maliyetlerini karşılayabilmelerini sağlamak amacıyla hangi tedbirler alınmaktadır?